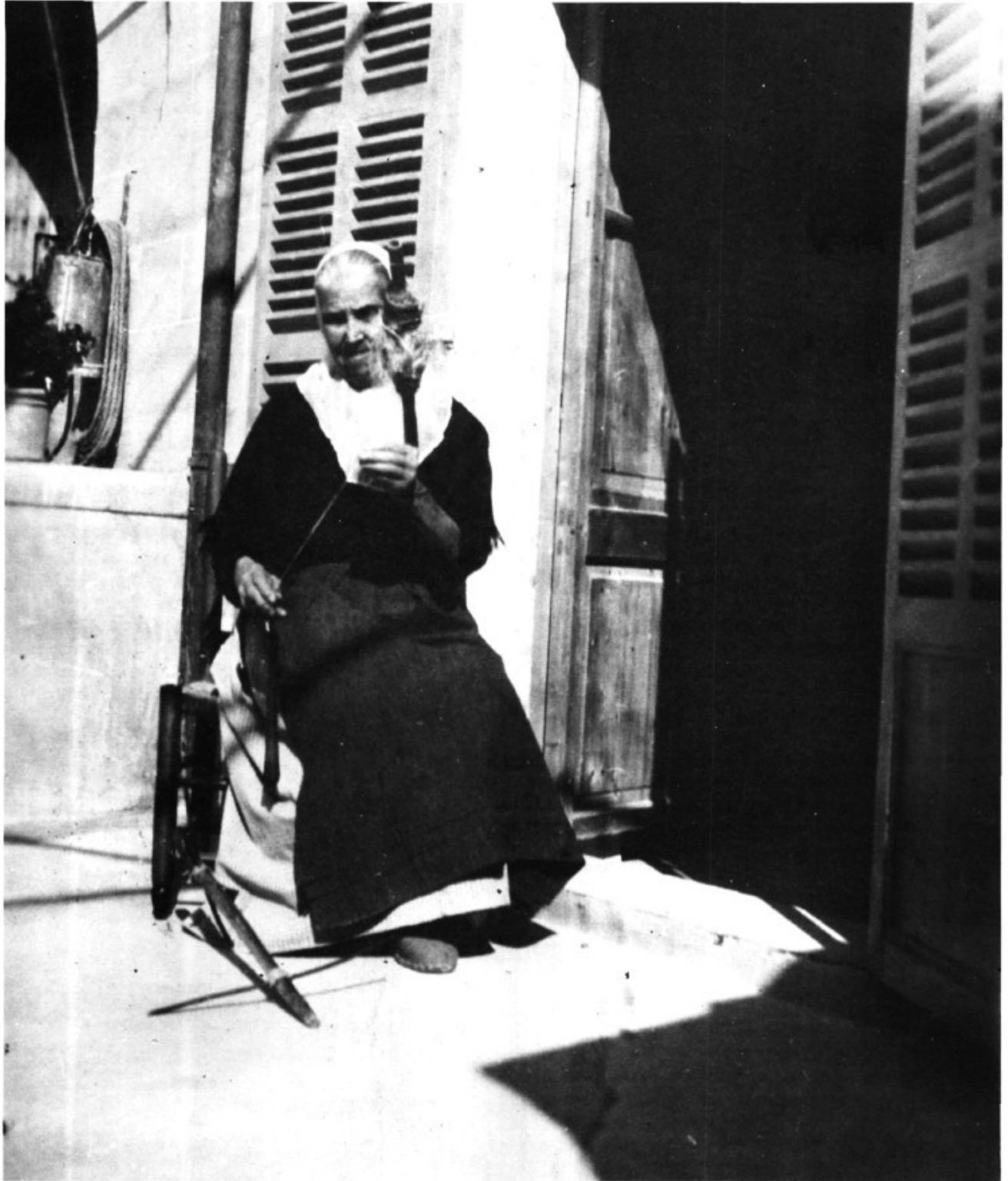

REPORTAJA

Informatiu Cultural de Marratxi

Núm 102, març 1991

UN CENT QUE FA GOIG

La revista mensual "Pòrtula", ha arribat al número cent. Aquest és el titular de la informació. Podria ser un titular, vaja.

La seva lectura em porta a algunes consideracions pensaments en veu alta que voldria exposar. Aquestes són les reflexions:

Mes rera mes, com alguns altres equips mallorquins, els entusiastes portolans fan possible la sortida d'unes planes, ben maquetades, amb articles localistes i de temàtica general, amb comentaris i crítiques, amb històries i dibuixos... I amb maldecaps, naturalment!

El resultat, però, els exemplars que ens arriben (ja dic que de Pòrtol o d'altres indrets) no és fruit ni d'una improvisació ni de quatre fues. Darrera, darrera de cada sortida, els periodistes forans lluiten amb problemes de tota mena: que si les subvencions no arriben, que si han pujat el paper, que si els

col·laboradors no entreguen el material a temps, que si manca una il·lustració... els par-enostres de cada dia.

La premsa forana, amics, és un fenomen que no es dona a d'altres indrets. Aquest floriment de revistes locals, en pobles de només uns quants milers d'habitants, no és de cap manera habitual. Els diaris de tirada mil·lenària (la majoria de publicacions de la nostra Premsa Forana no editen més que uns centenars d'exemplars) dominen el mercat quasi per tot arreu.

D'aquesta manera s'obliden altres maneres de fer periodisme, i queden sense cobrir informacions que ens afecten de molt més a prop que els índex de preus del consumidor, que les teranyines de la política general o els jocs de guerra mundials.

Ja escriví Luis Racionero en un volum

de fàcil i interessant lectura ("Del paro al ocio", premi Anagrama d'assaig) que un tant per cent molt elevat dels problemes que ens afecten directament tenen solucions locals. que l'entorn és el que importa. Són els carrers i després els pobles els escenaris de cada dia. Així, doncs, és imprescindible potenciar la Premsa Forana, oferir-li per part de les institucions possibilitats d'expansió, ajudar-li a créixer...

Enhorabona, amics de "Pòrtula". Amb molts de maldecaps (n'estic segur) heu fet possible aquest número. Un número més que porta el cent. Un número que realment fa goig!

PERE ESTELRICH

(Publicat a El Dia 16 de Balears, 24 II 1991)

LA POLICIA LOCAL INFORMA...

Dia 1.-A les 11h. va ser detingut per la P.L. Manuel G.S. de divuit anys d'edat quan s'estava injectant heroïna a la via pública.

Dia 3.-Entraren al col·legi del Pla de na Tesa, sense robar res, només hi va haver una finestra rompuda i el material que havia registrat.

Dia 7.-A les 9h Maria F.R. va ser mossegada per una ca a la cama.-A les 9:15 es va rompre una canonada d'aigua potable a una empresa del polígon industrial de Marratxí.

Dia 9.-Va ser robat d'una casa del Pont d'Inca un vídeo marca Grundig.

Dia 11.-A les 15 h hi va haver un xoc al carrer Cabana entre el camió Pm-6571-AT i un ciclomotor Vespino, no hi hagué ferits.-A les 19:35 a l'avinguda Antoni Maura es pegaren el turisme PM-8677-Y i el PM-2566-BC no hi va haver ferits, la P.M. es va fer càrrec de les diligències.

Dia 12.-A les 15 h es va produir un incendi segurament provocat a un antiquari del Pont d'Inca, el foc va ser apagat pels Bombers i la G.C. gràcies a la cridada d'un veí.

Dia 14.-A les 0:30h el turisme LE-1747-L sortí de la carretera sense conseqüències.-A la 1:45 el turisme PM-7240-BC, va sortir de la carretera morint el seu únic ocupant al Km. 7 de la carretera C-713

Dia 15.-A un domicili del Pla de na Tesa robaren diners i joies.

Dia 17.-A les 21:20 entre Sa Cabaneta i Pòrtol el ciclomotor conduït per P.S.L. va pegar contra un pal havent de ser traslladat a Son Dureta el conductor del mateix.

Dia 18.-A les 10h varen ser capturats dos cans que havien matat un xot i diverses gallines, el propietari dels cans es va fer càrrec de les despeses.

Dia 20.-A les 16:45 es produí un accident de tràfic al carretera PMV-2031, entre el turisme PM-2533-AH i l'autocar PM-2599-BD havent de traslladar el conductor del primer a Son Dureta.

Dia 22.-A l'avinguda Antoni Maura hi va haver una col·lisió en cadena de tres turismes, va ser detingut un dels conductors per anar baix els efectes de l'alcohol, la P.M. s'encarregà de l'atestat.

Dia 25.-A les 11:30 el camió Avia PM-5855-W pega contra el turisme PM-077-AY, quedant tombat enmig de la carretera, el tràfic es va haver d'aturar durant una mitja hora a la PMV-3013 del Pla de Na Tesa, la P.M. s'encarregà de les diligències.-A les 15:15 el turisme Pm-4573-P es va cremar havent d'intervenir els bombers, el cotxe va quedar inservible.-A les 20:35 va ser robat de l'interior d'un garatge el turisme PM-6463-AS, més tard va ser localitzat per la P.M.

Dia 27.-Varen ser identificats per la P.M. diversos joves.

Dia 28.-A la farmàcia de La Cabaneta s'efectua un robatori la PM i la GC s'encarregaren de les diligències.

Denúncies de tràfic:	128
Atestats:	2
Detinguts:	4
Informe:	76

Informació facilitada pel caporal de la P.M. de Marratxí. ■

Avui
és
notícia...

FRANCESC DE BORJA MOLL EN EL RECORD

A les planes centrals trobareu uns articles fent referència al segon home de combat, recentment desaparegut. Vol ser el nostre petit homenatge a aquest personatge cabdal de la llengua i cultura nostrades.

APROVATS ELS PRESSUPOSTS DEL 91

Els pressuposts de l'exercici de 1991 foren aprovats, per primer cop en aquests darrers quatre anys, amb els vots favorables de tots els partits. La quantitat aprovada puja a 559.600.000 ptes. L'Ajuntament espera recaptar, en concepte d'imposts, la quantitat de 124.631.881 ptes. En les despeses, la partida més grossa, com sempre, és la de personal que puja a 225.783.994. Quant a inversions hi ha destinades 155.521.002 ptes.

G.A.V.I.M.

DURANT EL MES PASSAT...

- Morí En Francesc de Borja Moll.
- Va acabar la guerra del golf amb victòria aliada.
- Quebraren touroperadors, hotelers i demés...
- En Cañellas va tornar a dir que després de les eleccions "rectificarà" el catàleg.
- Crisi al govern espanyol.
- S'ampliaren les zones 0/0 de l'ora de Ciutat.
- Es va publicar una notícia falsa sobre l'orquestra de Balears.
- Greus problemes interns a la URSS.
- Gran èxode d'albanesos cap a Itàlia.
- El Parlament de Catalunya va acordar la creació d'una nova Universitat que durà per nom Ramon Llull.
- Un accelerador de partícules per a tractar el càncer d'un hospital de Saragossa, degut a una avaria va matar varies persones. Es busquen responsabilitats.
- Es donaren les medalles d'or de la CA a Coll Bardolet i a Bernat Julià.
- En Cruyff va patir una angina de pit.
- Va baixar enormement el nombre de cotxes venuts a Balears.
- A punt la nova llei de l'impost sobre la renda

APROVAT L'EQUIPAMENT DEL CENTRE SANITARI

L'Ajuntament va aprovar destinar la quantitat de 13.697.521 ptes pel subministrament de l'equipament del centre sanitari de Marratxí que s'està construint dins el Polígon industrial. El PSOE va votar en contra i criticaren fortament als responsables de sanitat als quals acusaren de mantenir uns dispensaris tercermundistes dins els nuclis. Al mateix temps es va acordar destinar la quantitat de 3.425.006 ptes al dispensari des Pont d'Inca i 2.674.088 ptes al de Sa Cabaneta. Els socialistes varen demanar que dins aquestes partides també hi figurassin els dispensaris de Portol i d'Es Pla de na Tesa, cosa que no aconseguiren.

LA SITUACIO DEL CENTRE SANITARI, MOTIU DE DISCORDIA

L'emplaçament del centre sanitari des Polígon fou motiu de discòrdia en el Ple, ja que el PSOE considera que el lloc no és adequat i dificultarà molt l'assistència de la gent, ja que no existeix servei d'autobusos. El regidor Sastre, d'UM, contestà que tenien pensat crear una línia de microbus que enllaçàs els diferents nuclis de població amb el centre sanitari.

IV CAMPIONAT DE TRUC

Al bar Ca's Tord, de Portol, s'ha celebrat la fase prèvia del campionat de truc organitzat per Ultima Hora. Les parelles guanyadores, formades per Rafel Juan i Joan Moreno i per Miquel Romaguera Costa i Joan Bestard, es classificaren per jugar la següent fase que tindrà lloc al restaurant Brasflia de s'Arenal. Els desitjam sort.

INUNDACIO AL COL·LEGI BLANQUERNA

Degut a la ruptura d'una canonada d'aigua es varen inundar dues aules del Col·legi Blanquerna, que restaren tancades durant un parell

de dies per evitar mals majors.

OBRES A LA PLAÇA DE SA CABANETA

A la plaça de s'Ajuntament han començat les obres d'acondicionament i reforma, a la qual s'instal·larà un brollador, jardí, passeig i jocs infantils. Ara està totalment a l'aire.

LAMENTABLE ESTAT DE LA CARRETERA ENTRE SANT MARÇAL I EL CAMI DE MURO

A la desviació d'aquesta carretera, motivada per les obres de l'autopista i degut al mal estat de l'asfalt i a l'intens trànsit de camions de gran tonatge, hi ha trossos que s'han fet intransitables amb el perill que suposa, sobretot de nit, ja que manca senyalització adequada. De tota manera és trist veure que s'espanya una cosa per espanyar-ne una altra (quin contrasentit!).

ELS VEINATS D'ES PONT D'INCA ES QUEIXEN DELS DISPENSARIS

Els habitants d'Es Pont d'Inca varen recollir signatures i varen dirigir una carta adreçada a INSALUD i a l'Ajuntament de Marratxí, on es queixaven del mal estat del dispensari d'aquell nucli. Encara no han rebut resposta oficial.

DETINGUTS AL PONT D'INCA NOU

La GC va detenir dos joves que es dedicaven a jugar pel carrers

d'Es Pont d'Inca nou i els exigien l'entrega dels diners i coses de valors que duien damunt. D'aquesta manera ha acabat un problema de seguretat ciutadana que preocupava als habitants d'aquesta urbanització.

JORNADES CULTURALS

Organitzades per l'APA i pel claustre de professors del Col·legi Costa i Llobera, la darrera setmana de març es duran a terme unes Jornades Culturals. El programa serà el següent: 22, Teatre a ses 3 germanes; 25, Conferència audiovisual al Col·legi sobre la Llei de Reforma de l'Educació; 26, Debat sobre "Present i Futur de l'Educació i Cultura a Marratxí" amb intervenció dels representants dels grups polítics i socials de Marratxí; el nostre company Biel Massot actuarà de moderador; 27, Jornada Esportiva i exposició de treballs dels tallers extraescolars impartits pels professors del mateix centre.

ASSEMBLEA DE L'ASSOCIACIÓ DE VEINATS D'ES PONT D'INCA NOU

Dins aquest mes aquesta Associació celebrarà una assemblea extraordinària. El principal punt a tractar és la seva reestructuració o la possible dissolució, ja que darrerament entre els components de la junta directiva hi ha molts d'interessos polítics i, a més, una manca total de col·laboració de la majoria dels veïnats de la urbanització.

NOU NUMERO DE XALOC

L'Associació de veïnats "Xaloc" des Pla de na Tesa va editar el passat mes de desembre el seu Full Informatiu Núm 6, en el qual s'inclou una enquesta sobre l'aeroport de Son Bonet. Segons ells queda clar que la majoria dels enquestats estan a favor de deixar Son Bonet tal com està.

VII FIRA DEL FANG

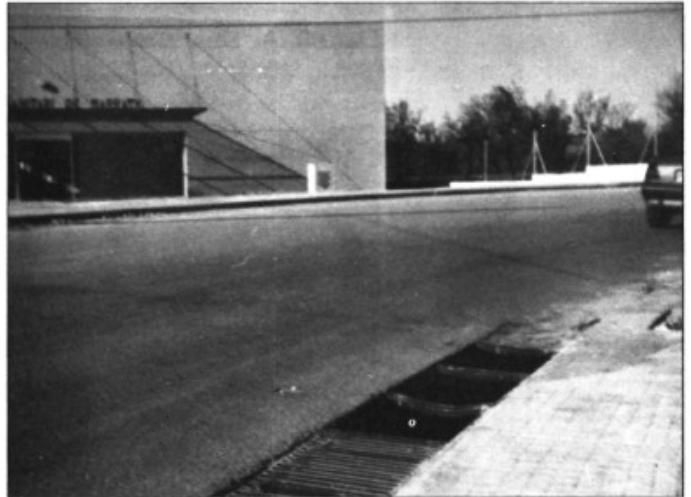
Del 15 al 24 de març tindrà lloc la setena edició de la Fira del Fang. Com cada any arrebregarà els mestres artesans del nostre poble, així com d'altres indrets de Mallorca. Enguany, com els darrers anys, hi ha una representació dels Països Catalans peninsulars, es tracta d'Angel Aznar de Cardedeu. Durant la setmana de la Fira hi haurà diversos actes culturals al mateix recinte. El programa editat enguany replega els distintes cartells de les Fires, inclou una salutació del batlle que més que res es tracta d'un comiat, així com un escrit sobre la tradició del fang i la fira signat pel nostre company Biel Massot; acaba amb la relació dels participants i amb el programa d'actes a celebrar.

MES CANDIDATURES A LA VILA

A més dels tres grups actualment existents al Consistori, dos d'ells ja en coalició, poc a poc van sortint més candidatures aspirants a la cadira de batlle de Marratxí (vaja premi!). Fa pocs dies varen tenir una primera trobada pública els Independents de Marratxí, afiliats, segons confirma el mateix Tolo Güell a la revista *s'Arenal de Mallorca*, als Independents de Mallorca, que presenten Miquel Bestard com a cap de llista. Per altra part, sembla que el PSM, que ja ha participat en anteriors eleccions, també prepara llista el cap de la qual segurament serà el portolà Rafel Crespí. Quan ja estàvem a punt de tancar l'edició ens arriba la notícia que el CDS prepara una llista, la junta gestora de la qual està formada per Tomeu Ferrer, Ramon Gordon i Pere Munaret.

TRAMPA MORTAL DAVANT EL CENTRE SANITARI

Just davant el centre sanitari en construcció dins el Polígon existeix una trampa mortal tant per motoristes com per vianants. Esperem que les fotos vos serveixin per situar el greu perill que hi ha i que els responsables prenguin urgentment les mesures pertinents per a la seva solució abans que no es produeixi una desgràcia irreparable o s'hagi d'inaugurar el centre abans d'hora.

VII DIADA A LLUC DE L' A.P.A. DEL COL·LEGI SANTA TERESA

Seguint l'èxit d'anys passats l'APA del Col·legi Santa Teresa des Pont d'Inca celebrà la seva VIIena diada a Lluc.

La sortida fou des de l'explanada del club de Son bonet amb autocars i vehicles particulars. Ja a Lluc es celebrà la missa a la capella, on es va fer l'ofrena a la patrona de Mallorca. Després hi hagué un dinar de companyonia a base d'una bona paella. Més tard hi hagué l'actuació del conjunt "Pont d'Inca Nou", concursos de ball, gimcana per a parets i fills i jocs per als més petits. Sa Nostra col·laborà en els premis de la gimcana.

A les sis, amb el retorn a Palma, acabà la diada.

M.A.

CLUB DE PETANCA CA'N GASPAR

El bar Ca'n Gaspar des Pla de na Tesa ve a ser el centre esportiu del nucli ja que a més de tenir-hi la seu el Club Esportiu Pla de na Tesa de futbol també hi té la seva seu el Club de petanca. Segons el seu vicepresident, Antoni Nadal -a la foto-, compta amb 35 jugadors, el més jove dels quals, Antoni Ramis, té setze anys i el de més edat, Nicolau Ferrà, en té 63. Aquest equip té un equip dins la màxima categoria d'aquest esport, la preferent, i una altra dins la segona categoria.

FI DE SEGLE, FI DE LES IDEOLOGIES. O EL QUE ES IDENTIC: ELS PARTITS POLITICS COM ELS DESODORANTS

Aquests darrers anys hem assistit, ben involuntàriament això sí, a esdeveniments històrics d'abast tan important com ho podrien esser les més famoses batalles que hom pugui recordar de l'antigor com pugui esser el "sitio de Zaragoza" "San Quintín"...etc. i que, en definitiva, han modulat el nostre pensament en front de la realitat.

Un dels més importants ha estat sens dubte la caiguda del Mur de Berlín i totes les conseqüències que això ha comportat: occidentalització de la societat europea oriental; és a dir, substitució d'una economia col·lectivitzada sense la iniciativa ni l'empresa privada per una altra on la iniciativa privada en marca la pauta.

Aquest fet ha desmitificat les bubotes del **COMUNISME** en dos sentits:

A) Ha esfondrat el mite d'una part d'Europa que alguns creien lliure i feliç on no existia l'explotació de l'home per l'home i on la riquesa era compartida per tothom. Ara sabem que no era així i que el sistema s'ha desmuntat per ell mateix.

B) Però aquesta inviabilitat demostrada pel mateix sistema, n'ha esfondrada una altra, de bubota; sobretot a Mallorca; una bubota alimentada d'ençà de la guerra civil i encara ara explotada per demagògicament per uns sectors de la dreta reaccionària. I quina és aquesta bubota? Es el fet de considerar els comunistes i, per extensió les anomenades esquerres, com un perill públic ja que l'única cosa que pretenen, segons diuen aquest sectors esmentats, quan volen accedir al poder, sigui quin sigui, és prendre les terres i les fàbriques als rics per donar-les als pobres.

Una prova d'aquesta ideologització ha estat l'aliança internacional contra Sadam Hussein on per primera vegada, d'ençà de la guerra freda, russos i americans s'han aliat en un front comú.

Tot plegat ha fet que la divergència ideològica s'hagi anul·lat, s'hagi comprimit i que tots els partits polítics pretenguin la mateixa cosa: el benestar social (sense qüestionar, a hores d'ara és impensable, valors tan consagrats a les economies occidentals com la propietat privada). Per tant atributs com comunista o socialista no signifiquen grans divergències ideològiques, sinó són mots distintius, marques, talment com les marques de detergent o de desodorant. Les diferències, que hi són, són més aviat de procediments, d'equips per desenvolupar la tasca.

Així, per tant, aquella dita que se sent sovint que " a aquell partit li sobra la S de socialista és ben bé com una bajanada. Què vol dir aquesta S? Res de particular. I si algú hi entreveu coses estranyes no són altra cosa que bubotes insuperables del passat.

RAFEL CRESPI RAMIS

CINQUANTA ANYS DE MATRIMONI

Com podreu comprovar per les dates fa mesos que havíem de reservar un espai per a aquestes parelles que han celebrat les noces d'or matrimonials. Ho feim ara i aprofitam per donar-los la més cordial enhorabona.

4-VII-90, Pere Serra Mulet i Antònia Canyelles Santandreu, de sa Botiga nova de Sa Cabaneta.

26-IX-90, Miquel Pizà Julià i Francesca Frontera Oliver, des Pla de na Tesa.

10-X-90, Guillem Massot Capó i Margalida Montaner Massanet, de Pòrtol.

5-XI-90, Bernat Amengual Serra i Caterina Crespi Santandreu, de sa Penya de Pòrtol.

LA MEVA RELACIO AMB EN FRANCESC DE BORJA MOLL

Al llarg de la quarantena d'anys que he exercit la medicina són comptades les cases de Pòrtol i de sa Cabaneta on no hi hagi entrat, al manco, una vegada. Sempre he trobat que a la major part d'elles, al costat de les proves de religiositat, sobretot als temps primers, i de feineria dels seus residents, hi mancava una cosa: llibres. La gent nostrada no és afeccionada a llegir, té al·lèrgia a la lletra. Però hi havia una excepció: al capçal del llit del malalt a moltes cases, per pobres que fossin, sí que hi trobava un llibre, un dels toms de les rondalles mallorquines d'en Jordi des Racó, publicades i moltes vegades, a més, il·lustrades per Francesc de Borja Moll.

La meva coneixença amb Moll és molt antiga, dels començos dels anys vint. Jo estudiava al col·legi que els germans de les Escoles Cristianes, coneguts vulgarment com els frares del bavarall, tenien al carrer de la Concepció, vora el convent de les monges tancades del mateix nom. Sortíem a les dotze i tornàvem entrar a les dues i mitja. Això donava temps per a que, després de dinar, el meu oncle capellà Melcion em duagués a fer una passejada, ja que degut a la meva manca de salut l'amic i metge Pep Verd, que exercí primer a Sa Cabaneta i Pòrtol i després a Santa Maria (al qual esper que l'Ajuntament es decideixi un dia a donar-li el nom d'un carrer d'una de les moltes urbanitzacions que estan fent ara, per tenir-lo molt més merescut que la majoria de persones a les quals s'ha donat un nom durant aquests darrers cinquanta anys). Com deia, l'esmentat metge recomanava que em fessin fer molt d'exercici físic. Si feia bon temps, la nostra passejada era sempre la mateixa, fins a la farola que hi havia al cap de la Riba, aquell passeig meravellós que semblava estigués ancorat enmig del mar, puix no veies més que aigua a cada costat.

Molts de dies trobàvem, fent el mateix camí, una parella formada per un capellà, d'una seixantena d'anys, grassonet i més baix que alt que duia unes ulleres amb uns vidres molt gruixuts. Era don Toni Maria Alcover, promotor i ànima del magne diccionari català valencià balear. El seu company, molt jovenet, vestit en aquells moments moltes vegades de soldat, baixet i primatxol i amb una cara d'etxerevit que semblava que se'n rigués del món i la bolla, era en Francesc de Borja Moll.

El meu oncle, amic coral i entusiasta del canonge, s'aturava per fer una xerrada amb ells dos. Mentrestant s'al·lotet que era jo pensava en l'amor de les tres taronges, sense sospitar que uns anys després encara duria el cap més calent que l'oncle per la grandiosa obra d'aquells dos personatges.

L'any 24 vaig anar a viure amb els meus pares a Barcelona. No tornà veure don Toni Maria. Al morir aquest gran home el gener del 32 jo, que estudiava a la Facultat de Medicina i ja duia al cor els sentiments nacionalistes que mai no m'han deixat, vaig publicar sobre el setmanari felanitxer "Macull" un modest article retent el meu pobre però sincer homenatge a l'apòstol de la llengua catalana, com un dia fou batiat amorosament pels intel·lectuals del Principat.

Per aquell temps en Moll reprengué la publicació del Bolletí del Diccionari de la Llengua del qual Mn Alcover havia publicat catorze toms d'una interessantíssima lectura. Jo, que ja tenia els dos toms primers del Diccionari, m'hi vaig subscriure i enduit per l'amor per la nostra llengua vaig escriure a en Moll demanant-li que m'enviàs material per poder fer propaganda entre els meus companys. A volta de correu en Moll m'envia un caramull de fulls de propaganda que

començaven dient "Català, saps que a Mallorca es fa un Diccionari de la nostra Llengua...?". Malauradament els meus bons propòsits anaren en orri i tot i que hi perdí molt de temps únicament vaig fer un nou subscriptor. En Moll, però, va veure la meva bona voluntat i com agraïment m'envià la Vida coetània de Ramon Llull, que havia publicat recentment, i el darrer tom de la biblioteca Les Illes d'Or, per a mi la millor obra en prosa d'un autor mallorquí, La minyonia d'un infant orat, del poeta campaneter i temps a venir bon amic, Mn Llorenç Ribet.

A l'arribar a Palma pel febrer del 39, acabant la guerra que jo havia passat a Barcelona, una de les primeres visites que vaig fer fou la seva, a la impremta Mn Alcover, de la qual n'era propietari. Me rebé amb molt d'afecte i me regalà una gramàtica italiana que havia publicat feia poc temps.

L'any 44, mort el meu pare, me vaig fer càrrec de l'abundant material de Música popular que ell havia arreglat fent feina durant molt d'anys recurrent Mallorca. Com que sabia que en Moll tenia una bona coneixença del folklore li vaig pregar que em donàs unes quantes instruccions. Hi accedí amablement i per dur a terme la petició vingué tot un dia a ca nostra fent-me valuoses indicacions. L'any següent, en motiu d'haver realitzat el pintor Càffaro un retrat del meu pare i de penjar-lo a la sala del piano vengueren uns quants amics lletraferits, entre els quals Miquel Ferrà, Guillem Colom, Miquel Forteza i Miquel Arbona, i el mateix Moll, el qual donà una mostra de les seves aptituds pianfístiques repentintant una obra considerada bastant difícil del meu pare.

L'any 58 tengué lloc a Marratxí un acte de gran transcendència per a la Cultura mallorquina i catalana en general, del qual fou protagonista en Francesc de B. Moll. A una casa de la costa de sant Marçal, propietat de Miquel Marqués, director del Sòller, es van cloure les gestions per reemprendre la publicació del Diccionari, aturat des de la guerra civil. Els capdavanters d'aquesta feliç iniciativa eren el mateix Marqués i el ja esmentat Miquel Arbona, bon escriptor i parent nostre. Per certa analogia d'aquest acte amb el que fou promotor de la venguda de la República l'any 31, fet a sant Sebastià, jo li vaig donar el nom del Pacte de sant Marçal, denominació que feu molta gràcia a l'amic Moll.

Passats bastants anys vaig tenir ocasió de veure'l unes quantes vegades, bé a la seva casa a la plaça de la Conquesta, bé al despatx de l'editorial del carrer de la torre de l'Amor, sempre relacionat amb encàrrecs del meu fill Josep, monjo de Montserrat i historiador.

Don Toni Maria Alcover fou un home de combat, com el qualificà en Moll, que visqué per dos ideals, Déu i la Llengua Catalana. Posà la seva vida al servei d'aquests dos ideals, cremant-hi la salut i deixant-hi la seva hisenda. Fou exaltat arreu de Catalunya com l'apòstol de la Llengua, conegué el seu Tabor, l'any 1906 en motiu del primer congrés de la Llengua Catalana i també tengué un Getsemani al veure com aquelles persones que ell creia que li eren més fidels se li allunyaven passant-se al ban dels seus adversaris.

Per damunt tot se li ha de reconèixer una qualitat especial, la seva pipella. Sí, el canonge manacorí demostrà el seu ull clínic, de primera magnitud, al treure Moll de la seva vida reclosa a Ciutadella per fer-ne el seu deixeble i col·laborador.

En Moll, que superà el seu mestre en la preparació filològica, fou l'home providencial que pogué dur a terme el treball que aquell havia concebut i començat però que quedà entrebancat motivat per moltes adversitats, sobretot per una qualitat personal que mancava al canonge i que en Moll tenia a balquena, la mà esquerra. Don Toni Maria no coneixia la diplomàcia, en Moll, en canvi, m'atreveix a dir que si hagués estat polític hauria estat encara més bo com a ministre d'afers exteriors que com a filldeleg, però segurament no ens hauria fet tant de profit la seva deixa.

L'obra cabdal de Mn. Alcover i d'en Francesc de Borja Moll no pot morir. Tots els mallorquins tenim l'obligació de contribuir al seu manteniment. Com ho podem fer? Desterrant de la nostra parla aquelles paraules que no són nostres, usant sempre els mots que ja empraren els nostres avis. No diguem més "abuelo" madrina, pollo, caldo, petxuga, lavadora.... etc .....etc. Si ho feim així la nostra llengua reviscolarà i Mn. Alcover i en Francesc de B. Moll des de l'altre món somriuran satisfets i agralts.

GUILLEM MASSOT I CAPO

ELLA ESTA TRISTA I PLORA

Des de fa un temps, Ella està trista i plora, perquè en Francesc l'ha deixada per sempre. Ja no tornarà a Ella. Es un d'aquells esdeveniments en el qual normalment no hi pensam, perquè els homes tenim una mica d'optimisme innat que fa que no pensem en tots els mals esdeveniments que ens poden succeir. Si així ho féssim, ens tornarfem bojós. I ara, qui torna boja és Ella. Perquè Ella l'estimava amb bogeria. No res al món per a ella era comparable a ell. I ara ell l'ha deixada. Pateix Ella i patim tots d'aquell estrany ofegament que no ens deixa respirar. Sentim com una bola d'inidentificable contingut se'ns posa al fons del coll i ens fa alenar amb gran dificultat. Deixam de menjar i menjam com l'estómac és ple d'aliments buits, que se'ns fan pesats i que desitjarfem vomitar per alliberar-nos-en. Però no podem perquè no hi tenim res.

Ella pentura desitja morir. Però com els humans té dins Ella un instint de supervivència que li fa treure forces d'allà on no n'hi ha i seguir endavant. Perquè el destí així li ho mana, encara que el seu futur sense ell ja no serà el mateix. Ell anava a tota hora amb Ella. Es despertava amb Ella, passava el dia amb Ella, parlava amb Ella, menjava amb Ella... Tot ell era Ella. I ara ell ja no hi és.

No es tracta d'una núvia que ha perdut el xicot. No. Ells varen compartir més de vuitanta anys de la seva vida. Amb tant de temps, un es fa estimar i més si l'amant és com ell... Es un dels casos en els que podem afirmar que mai hi va haver cap infidelitat. Ell va néixer per a Ella i li dedicà quasi tota la seva vida, en cos i ànima; i qui sap si pentura més i tot.

Ara el que em preocupa és que Ella emmalaltesqui. L'amor que brollava del cor d'en Francesc l'ha feta viure fins avui. No hi havia res ni ningú que pogués acabar amb Ella si ell estava al seu costat. I ara ja no hi és. Perquè ell era i és humà, i per llei natural li toca morir... però Ella no és humana. I malgrat que està per damunt teu i meu, sense nosaltres i sense gent com ell, també pot morir. I jo no ho vull...

.....

El passat dia 18 de febrer, en Francesc de Borja Moll deixava la terra illenca per anar al Cel. A tots nosaltres ens pertoca ara ocupar el seu lloc dins la Lingüística Catalana, i aconseguir fer del Català allò que Ell sempre va desitjar que fos. Perquè al manco des del Cel pugui veure allò que a la terra no vegé en vida, i vegi que el seu treball de tota una vida no va ser fet en va.

GABRIEL ANGEL VICH I MARTORELL

PARTITS POLITICS I ORGANITZACIONS OBRERES A MARRATXI DURANT LA SEGONA REPUBLICA

III. ELS SOCIALISTES DE SA CABANETA (1)

Ja hem tingut ocasió de veure que a Sa Cabaneta hi havia una federació local d'empleats municipals de Marratxí. Aquesta federació quedà suprimida, com totes, però no sembla que es prenguessin represàlies contra els seus membres. Quan, poc temps després de l'aixecament militar, foren demanats informes al batlle sobre els funcionaris de l'Ajuntament, amb vista a la depuració en curs, assegurà que no hi havia hagut problemes amb cap d'ells i que no s'havien sumat a la vaga que molts altres havien fet, i més endavant, el 27 de gener de 1937, el batlle mateix, Joan Vich, assegurà al jutge del "Juzgado especial para la aplicación del Decreto de 13 de septiembre de 1936", que la "Federación Local de Obreros y Empleados de Santa Eugenia, Santa María y Marratxí", per la qual el jutge esmentat s'interessava el 25 de gener, "tenía carácter apolítico y su objeto consistía en hacer prevalecer y respetar los derechos adquiridos por medio de leyes y disposiciones vigentes y conseguir aquellas mejoras que consideraban útiles a la clase, por medio de la unión de dichos empleados, cosa que consideraban imposible efectuar obrando cada uno aisladamente y por su propia cuenta en medio de los embates de la política caciquista y despótica del Frente Popular". Segons el batlle, "su actuación se ajustó siempre a su carácter apolítico, al cumplimiento de sus obligaciones y a la defensa de los derechos adquiridos mediante la aplicación de las disposiciones vigentes, de cuyo cumplimiento nunca se apartó". Per si aquestes explicacions no convencien prou el jutge, el batlle -o més aviat el secretari de l'Ajuntament que el devia inspirar- li feia saber que "por esta manera de obrar ajustada a los preceptos vigentes y fuera de la política bastarda del llamado "Frente Popular" y de toda otra clase, por considerarla perjudicial, dicho Frente Popular creyó a esta Asociación contraria a sus fines e ideas, y por ello la persiguió bastante, como lo demuestra el hecho de haber suspendido esta Ayuntamiento de Marratxí en marzo de 1936 a dos peones camineros pertenecientes a la Federación, suapensión que no llegó a prevalecer ante el Tribunal provincial Contencioso-administrativo por violación material de disposición administrativa legal y por vicio de forma, y haber intentado la destitución de todos los demás empleados de esta misma Corporación municipal, sin fundamento alguno, lo que evidencia que la repetida Federación no comulgaba con las ideas y procedimientos marxistas del Frente Popular".

Més difícil fou la situació de les societats "La Siega" i "La Siembra" i de la Societat Cooperativa Obrera, totes tres de Sa Cabaneta, respecte a les quals a l'Ajuntament de Marratxí es conserven diverses llistes, de procedència diferent i amb noms no sempre coincidents. el caporal de la guàrdia civil de Marratxí va facilitar una llista de "componentes de la directiva de "La Siega"(Sociedad de carácter sindical), datada el 16 d'octubre de 1936. N'era president Pau Barrera Mas; secretari, Mateu Cañellas Ximelis; tesorero, Andreu Juan Carrió; comptador, Mateu Cañellas March; vocal primer, Josep Trias Marit; vocal segon, Arnau Martorell Serra, i vocal tercer, Francesc Busquets Coll. en canvi el 26 d'octubre Mateu Cañellas Ximelis en donava una altra llista, on desapareixien els noms d'Andreu Juan Carrió i de Mateu Cañellas March, substituïts per Antoni Bestard Riutord i per Rafel Sastre Bestard. La relació siganda pel batlle de Marratxí el 28 d'octubre repetia aquesta segona llista, però hi modifi-

cava el nom de Bestard Riutord en Mateu, no Antoni.

Pel que fa a la "La Siembra", el seu secretari Bartomeu Juan Bennassar manifestà el 16 d'octubre de 1936 que la resta de membres de la junta eren Josep Oliver Ramis, president; Mateu Ramis Bestard, vice-president; Pere Ramis Rotger, tesorero; Bartomeu Pocoví Pocoví, comptador; Joan Juan Frau, vocal; Gabriel Busquets Estarelles, vice-secretari; Antoni Bestard Capó, vocal; Miquel Jaume Capellà, vocal, i Mateu Cañellas March, vocal. A darrera hora, afegí que la societat tenia "carácter sindical", sense especificar més. La relació del batlle de Marratxí del 28 d'octubre de 1936 donava una llista idèntica, bé que Miquel Capellà Jaume hi figurava com a Miquel Jaume Capellà.

Pel que fa a la Societat Cooperativa, el 26 d'octubre de 1936 Mateu Cañellas Ximelis manifestava que la seva junta directiva era formada per Miquel Oliver Ramis, president; Pere Antoni Palou Cañellas, vice-president; Bartomeu Juan Bennasar, secretari; Bartomeu Amengual Amengual, Antoni Bestard (a) Vermey, Martí Cañellas Roselló (a) Ponset, Miquel Rotger Mas, Francesc Mas Cabot i Pere Josep Ramis Garau, el càrrec dels quals no constava. S'afegia que "esta última sociedad cooperativa era la propietaria de la casa llamada El Villanet". Una relació signada pel batlle de Marratxí el 28 d'octubre de 1936 donava una llista de quaranta-dos membres de la "Sociedad Cooperativa Obrera" i feia constar que aquesta Societat "posee una casa en el barrio de La Cabaneta, calle de Pablo Iglesias, donde tenía su domicilio social". Una altra relació del mateix dia, signada igualment pel batlle Pere Cañellas, es limitava a la junta directiva de la declaració de Mateu Cañellas i assenyalava: "Esta Sociedad Cooperativa es propietaria de una casa sita en la calle de Pablo Iglesias del barrio La Cabaneta donde ella con "La Siega" y "La Siembra" tenían su domicilio social".

El 9 de febrer de 1940, el batlle de Marratxí Andreu Juan i Carrió certificava davant el Tribunal de Responsabilitats Polítiques de Palma que "se ignora la verdadera causa de existencia de la Sociedad "La Siembra", pero los datos obrantes en esta Alcaldía y antecedentes adquiridos por la misma, se sabe que pertenecían a ella elementos de todas las tendencias políticas de carácter izquierdista o sindical, predominando, por lo regular, los socialistas aunque últimamente ya los había de ideas más avanzadas, siendo su significado principal socialista. Aparte de la lucha de clases, su labor principal era la política representada por el "Frente Popular", pues con motivo de elecciones solían celebrarse frecuentes mitines de propaganda y principalmente muchos de sus Directivos actuaban como elementos representativos de dicho "Frente Popular" y como jefecillos locales servían de enlace con los Jefes políticos de la provincia".

El 27 d'abril del mateix any 1940, el mateix batlle certificava-responent a una petició del Tribunal de Responsabilitats Polítiques-que "según documento obrante en esta Alcaldía, correspondiente al año 1929, suscrito por el entonces Presidente de la Sociedad "Casa del Pueblo" del barrio La Cabaneta, la fundación de la "Sociedad Coop-

erativa", data del 10 de diciembre de 1905 y su finalidad era "Cooperativa de Consumos", i precisava: "Si bien la finalidad de dicha sociedad oficialmente figuraba como "Cooperativa de Consumos", estando constituida por socios en su casi totalidad pertenecientes al partido socialista y a otros partidos de extrema izquierda, resulta que en realidad, además de dicho carácter cooperativo, actuaba también en cuantas elecciones se presentaban y efectuaba sus propagandas políticas por medio de reuniones y mitines de carácter socialista en su propio domicilio, por lo que formaba parte también del llamado "Frente Popular", a cuyos partidos pertenecían casi todos sus socios". Afegia encara: "Las sociedades "La Siembra" y la "Siega", por carecerse de los estatutos por los cuales se regían, no se sabe con toda certeza su finalidad y matiz político que tenían, pero por la actuación de sus socios, casi todos pertenecientes al partido socialista y a otros más extremos todavía, se deduce que, aunque oficialmente no tuvieran tal vez este cariz político, en la práctica era por lo menos socialista y así

en que mantuvo su filiación y desempeño de cargos".

Tot plegat significa que les noves autoritats no tenien cap interès a donar gaires notícies sobre les societats de Sa Cabaneta, l'existència i la filiació socialista de les quals era coneguda públicament des de feia temps. (1). Més encara, a l'arxiu de l'Ajuntament de Marratxí hi ha el Libro registro de "La Siega", segellat pel Govern Civil el 9 de novembre de 1932, amb nom i adreça de trenta-cinc socis de Marratxí, Pòrtol i sobretot Sa Cabaneta, el de "La Siembra", segellat l'11 de gener de 1933, amb seixanta-set socis de Marratxí i sobretot de Sa Cabaneta. I no hi manquen referències a l'activitat d'aquestes societats, com la instància de Bartomeu Juan adreçada al batle de Marratxí el 10 d'abril de 1935, comunicant-li que "mañana día 1 de Mayo a las cinco de la tarde se celebrará en la Casa del Pueblo una reunión de propaganda y en donde se disertará acerca de los beneficios que la Asociación reporta a los trabajadores", o bé un document de l'1

eran consideradas por todas las personas de orden y de ideas drectistas de la localidad.- Y la "Sociedad Cooperativa de Consumos" actuaba en idéntica forma que las anteriores llamadas "La Siembra" y la "Siega", distinguiéndose solamente de ellas en que tenía una pequeña parte de sus socios que no pertenecían a la "Siega" y a la "Siembra" y que únicamente figuraban en ella por los beneficios que les reportaba la cooperación".

En altres informes, com el d'Andreu Juan i Carrió - enviat pel batle de Marratxí al jutge del Jutjat Provincial de Responsabilitats Polítiques de Palma el 31 d'agost de 1940-, es feia una referència a les societats de Sa Cabaneta volgudament plena d'ambigüitats: "existía en dicho barrio de La Cabaneta, antes del Movimiento Nacional, un Centro de sociedades llamado vulgarmente "Centro Socialista del Villanet", sin que conste concretamente si existía en el mismo una sociedad fundada u organizada con el nombre de "Partido Socialista", aunque todas, por su actuación, tenían este carácter, ignorando por esta causa si el encartado perteneció en realidad al Partido Socialista o a otro de los que integraban el "Frente Popular". Como la sociedad "La Siega" formaba parte de dicho Centro y el encartado ostentaba el cargo de Tesorero de la misma y estaba compuesta por socios en su casi totalidad pertenecientes al partido socialista o así estaban clasificados por las personas de orden, resulta que fue considerado como socialista y, por tanto, perteneciente al Frente Popular. Se desconoce las fechas

de maig de 1936 pel qual "La Siembra, Sociedad de Oficios Varios", fa saber a l'Ajuntament que, "reunidas las Sociedades obreras de ese término municipal en manifestación se acordó elevar al Magnífico Ayuntamiento las siguientes conclusiones:

- 1) poner una (sic) impuesto transitorio para solucionar el paro obrero de este término.
- 2) Que por los entierros con cruz alzada se ponga un impuesto de 50 Pts.
- 3) Y para las procesiones religiosas se ponga un impuesto de 100 Pts."

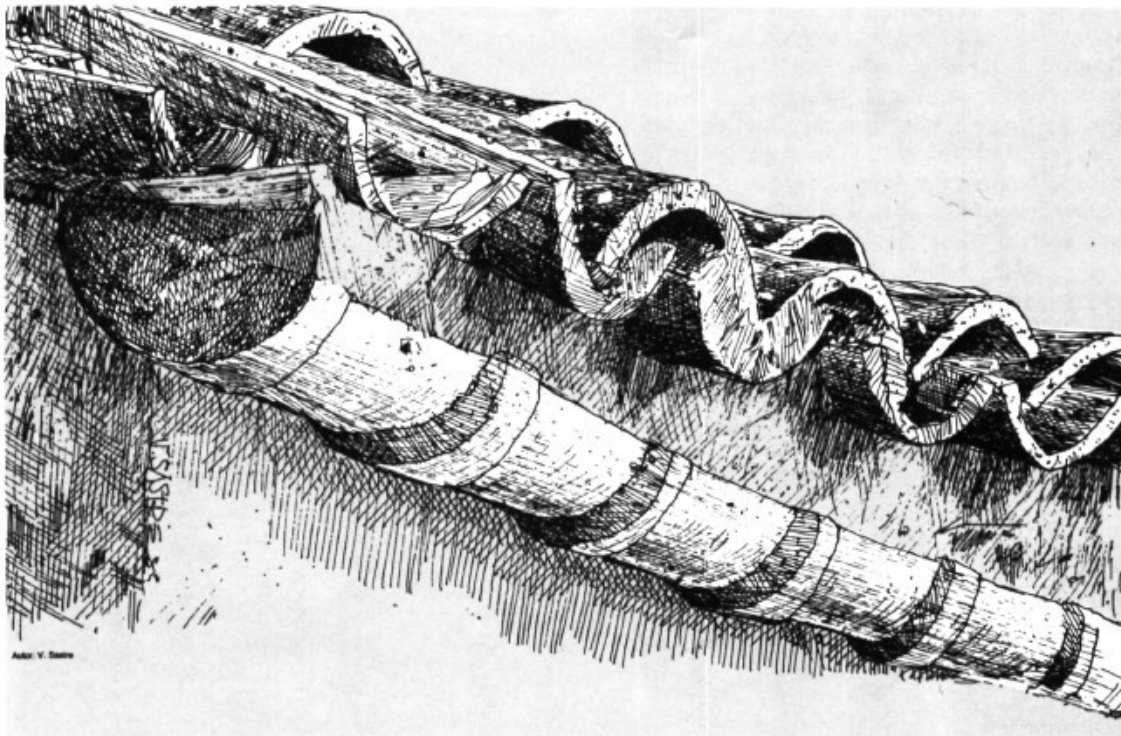
Tot just un parell de mesos abans del "Movimiento", "la comición (sic)" esperava "de este Magnífico Ayuntamiento ser atendidos en estas justas peticiones en bien de la clase obrera".

JOSEP MASSOT I MUNTANER

1) N'hi ha nombroses referències al llibre de Pere GABRIEL, El moviment obrer a Mallorca (Barcelona 1973), índex de noms s.v. Marratxí i pel nom de les diverses societats.

Des de la Casa de la Vila

del 15 al 24 de març 1991

VII FIRA DEL FANG Marratxí

HORARI DE VISITA:

DE DILLUNS A DIVENDRES, DE 10 A 13 I DE 16 A 21 HORES
DISSABTES I DIUMENGES, DE 10 A 21 HORES

DIVENDRES, 15

A les 18,00 h. OBERTURA DE LA FIRA.

DIUMENGE, 17

A les 12,00 h. Actuació del grup de Ball de Bot APLEC DE MARRATXÍ

DIMARTS, 19

A les 20,00 h. ÀNGEL AZNAR, oller de Cardedéu (Barcelona), parlarà de les seves experiències. Hi haurà col·loqui.

DIJOUS, 21

A les 20,00 h. Conferència-presentació del llibre «RAJOLETES POLÍCROMES A MALLORCA», a càrrec de Mn. BARTOMEU MULET.

DIUMENGE, 24

A les 12,00 h. Actuació del grup de Ball de Bot AIRES D'ES PLA DE MARRATXÍ.
A les 18,00 h. Concert de música popular a càrrec de la Banda Municipal de Marratxí.
Director: EMILI ARNAO.
A les 20,00 h. Acte de Cloenda de la VII FIRA a càrrec del Molt Honorable PRESIDENT DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA i altres autoritats autonòmiques i locals. Faran entrega dels premis «BENET MAS» als millors stands.

CADA DIA ES FARAN DEMOSTRACIONS DE LES ACTIVITATS DELS PARTICIPANTS

Del dia 18 al 22, de 10 a 13 hores, a l'stand escolar es farà una activitat escolar relacionada amb el treball de la ceràmica.

UN POC DE TOT

Per CORREU ens assabenten que:

El Govern Balear ja té enllestit el borrador del decret regulador de l'AGROTURISME a les Balears.

L'APEM -Associació de Periodistes de Mallorca- ha renovat la junta directiva i es posa a la nostra disposició. Gràcies, igualment.

La CAIB ha preparat una sèrie d'actes commemoratius del Dia de les Illes Balears. El Gabinet de Mitjans de comunicació social de la CAIB, entre altres coses, informa del lliurament de les medalles d'or de la CAIB al pintor Josep Coll Barolet i al músic Bernat Julià. Del 30 de març al 7 d'abril es representarà la comèdia "El marquès de sa Rabassa" al Teatre Principal.

XV CERTAMEN Literari de Castellitx de Poesia i Narració curta; XIII Concurs de Poesia Popular (glosats). Termini de presentació: 25 de març. Bases a la Redacció.

El Govern de la Comunitat Autònoma atorga les MEDALLES D'OR d'enguany al músic Bernat Julià i al pintor Josep Coll Barolet. Enhorabona.

MUSICA EN FAMILIA, concerts de joves intèrprets que tenen lloc al santuari de Cura els diumenges a les 12'45, té previst oferir dia 7 d'abril fragments de La Finta Semplice, de W.A. Mozart, a càrrec de la secció d'alumnes d'Eulàlia Salbanyà.

L'ORQUESTRA SIMFONICA DE BALEARS "Ciutat de Palma" oferirà la Simfonia concertant en Mi bemoll major i la Missa en Do menor, ambdues de Mozart, el proper 26 de març. Sempre a l'Auditori, sempre a les 20'30.

El president del PARLAMENT de les Illes Balears ens convida a la recepció amb motiu de l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia de les Illes.

El Partido POPULAR de Balears ens convida a la presentació del llibre "Balears, progrés i prosperitat" de Gabriel Cafellas, a càrrec de Baltasar Porcel.

Es convoquen els PREMIS LITERARIS CA'N TORRO de narració curta, conte per infants, recull de poemes i article periodístic. Termini: 20 de març. Consultau Bases a la Redacció.

El Patronat RAMON LLULL ens convida a la presentació del "Llibre de virtuts e de pecats", primer volum de les nova edició de les obres del Doctor Il·luminat. Dia 20 de març a les 12'30 h a la Casa de Cultura de Palma.

TERESA MATAS ens convida a la inauguració de l'exposició de pintures "Present" que té lloc a Lluç Fluxà Galeria d'Art.

L'Agrupació de ball de bot Lo TORRENT GROS de Marratxí participa a la mostra folklòrica de Valldemossa amb motiu del Dia de les Illes Balears.

La Fundació Pública de les Balears per a la Música i el Centre de Recerca i Documentació Històrico-Musical de Mallorca organitzen la II TROBADA DE DOCUMENTALISTES MUSICALS A LES BALEARS. Tindrà lloc a Lluçmajor dia 11 de maig.

La Comissió promotora a les Illes VIURE SENSE NUCLEARS ens envia un article explicatiu sobre la campanya. El vos oferirem tot d'una en poder.

PUBLICACIONS REBUDES:

CAPOCORB VELL. Guia de visita, de Biel Pons. Edicions de l'Ajuntament de Lluçmajor, 1990.

150 ESCUTS DE LLINATGES MALLORQUINS. Consell Insular de Mallorca. 1991.
Album de cromos relacionat amb la revista "Brisas" de Balears/Ultima Hora.

CODOLADES, de Pere Antoni Jusama i Barceló. Col. Coses Nostres, 30. 1990.

Amb pròleg biogràfic de J. Vaquer i notes i addenda de Miquel Pons surten a llum una sèrie de gloses, ordenades per temes, d'aquest carrixoner que va viure entre 1837 i 1916.

ELS CONSELLS ESCOLARS MUNICIPALS (Documentació Propostes i Conclusions). STEI. Direcció General d'Educació. Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Govern Balear. 1990.

DADES BALEARS 1987. Institut Balear d'Economia. Conselleria d'Economia i Hisenda. Palma, 1990.

(Continuació de dades referents a Marratxí - i 4 -)

- Núm d'empresaris a Marratxí (1982), 559
- Superfície total de les explotacions censades (1982), 4.473 H.A. (explotacions en propietat, 4.016; expl. en arrendament, 2; expl. d'amitgers, 446).
- Secà cultivat, 3.693 H.A.
- Reguiu cultivat, 1.075 H.A.
- Unitats ramaderes, 538. Boví, 142. Oví, 240. Cabrum, 3. Porquim, 44. Aus, 109.
- Tallers artesanals tradicionals (1985), 47. Calçat, 1. Agroalimient, 25. Nàutica, 1. Cont. Text., 1. Pell, 1. Fusta, 18.
- Viatges de la línia Pòrtol-Palma (1984), 4.026; Núm de passatgers, 81.794.
- Línies telefòniques central de Sa Cabaneta (1987), 740. Núm de telèfons, 1.115.
- Línies tel. central de Pòrtol (1987), 443; núm tels, 625
- Línies tel. central d'Es Pont d'Inca (1987), 1.665; núm tels, 2.683.

(Directori telefònic de la CAIB). Siac, Conselleria adjunta a la presidència. 1990

Es tracta d'una nova edició de l'útil directori, molt millorada de presentació.

FLORA DE LES BALEARS. Plantes aromàtico-medicinals I. Direcció Gral del Medi Ambient del Govern Balear. Museu Balear de Ciències Balears de Sóller.

Primera mostra, en forma de cartell, de les fotografies de nou plantes del nostre entorn dins la "Campanya d'educació ambiental".

GRUPS DE TEATRE A LLUCMAJOR. Ajuntament de Lluçmajor, 1990.

Tríptic amb el currículum dels tres grups de teatre d'aquell terme.

GUIA DE DERECHOS DE LAS VICTIMAS. Conselleria adjunta a la presidència. Govern Balear. 1990.

Interessant compendi dels drets que assisteixen al ciutadà en cas d'haver estat víctima d'un fet delictiu, servint alhora per a prevenir-ne una sèrie. Llàstima que no estigui normalitzat.

PREPARAR LA NAVIDAD. Agost, 1990.

Tríptic informatiu d'una exposició de figures de betlem al Museu d'Agost. Conté notes sobre l'origen de les figuretes de ceràmica i llur procés de fabricació.

REVISION Y ACTUALIZACION DE LA GUIA DE AYUDAS DE

MOZANY

L'any Mozart ha començat. En portam ja més de dos mesos. Els mitjans de comunicació ens recorden adesiara que vivim un any musical, amb la figura del músic salzburgès com a protagonista absolut. I les institucions de tota mena s'esforcen també en oferir-nos concerts amb les obres del geni.

Volem dedicar una atenció especial a Mozart. Volem escriure sobre ell. El volem conèixer una mica més. Així doncs, ens acostarem a ell a través d'aquestes planes. Periòdicament el tendrem present en aquesta secció que avui comença.

Algunes dates a recordar:

- 1756.- Neix a Salzburg
- 1759.- Composa un àlbum per a clave
- 1762.- Va a Viena per primera vegada. Toca per a l'emperadriu Teresa
- 1764.- Composa les primeres simfonies. Coneix el Bach de Londres
- 1768.- Estrena la Missa K.491 i l'òpera "Bastien et Bastienne"
- 1769.- Estrena l'òpera "La Finta semplice"
- 1772.- Viatja a Itàlia per estrenar "Lucio Scilla"
- 1775.- Estrena "Il Re Pastore"
- 1776.- Estrena la Serenata Haffner K.250
- 1778.- Viatja a París. Enllà mor la seva mare
- 1779.- Escriu la Missa de la Coronació i la Simfonia Concertant K.369
- 1781.- Escriu "Idomeneo, Re di Creta". Es baralla amb l'arquebisbe de Salzburg i es trasllada a Viena definitivament
- 1782.- Composa "El Rapte del serrall". Es casa amb Constança Weber
- 1783.- Estrena la Simfonia Haffner i la Missa en Do menor K.427
- 1784.- Ingressa en la maçoneria
- 1786.- Estrena "Le nozze di Figaro" amb text de Lorenzo da Ponte
- 1787.- Estrena a Praga "Don Giovanni", també amb text de da Ponte.
- Segons la tradició coneix Beethoven
- 1788.- Composa les Simfonies 40 i 41
- 1789.- Estrena "Così fan tutte" amb da Ponte
- 1791.- Escriu "La Clemenza di Tito", "La Flauta Màgica", el Concert per a clarinet i el Rèquiem. Mor el 6 de desembre
- 1844.- Mor el darrer fill de Mozart

M I.- No sempre estam igualment predisposats per escoltar Música. No sempre els concerts ens arriben per igual. Hi ha alguna cosa, algun misteri, que fa que ens trobem d'una manera o d'una altra davant d'una obra musical. I en certs casos no té res a veure amb l'interpret.

C Ni tan sols amb l'obra.
A Aquest "feeling" especial entre la Música i noltros no s'ha de cercar. Arriba sol.

II.- Acab de sortir d'un concert. Feia temps que no sentia la impressió d'anit. Aquest "feeling" ha aparegut. Quina sort.

L'obra: el concert número vint-i-quatre per a piano de Mozart.

L'interpret: Andreu Riera. Ell ha fet possible l'encantament.

V
I
S
T
A

PERE ESTELRICH I MASSUTI

LA C.A.I.B. Actuaciones de fomento del Govern Balear y sus Entidades Autónomas. Conselleria Adjunta a la Presidència, Secretaria Gral Tècnica, 1990.

TERESA MATAS. Present / Chisca España. Divertimento. Lluç Fluxà Galeria d'Art, 1991.

Catàleg, amb fotografies de Vicenç Matas, de l'exposició de pintures de Teresa i d'escultures de Chisca España.

PUBLICACIONS PERIÒDIQUES:

D'entre les revistes associades a PREMSA FORANA DE MALLORCA rebudes destaquem:

APOSTOL Y CIVILIZADOR, 178 (XII 90). La revista de Petra dedica un espai a la benedicció de l'església d'Es Figueral, dedicada a fra Juníper Serra.

COANEGRA, 79 (I 91). A la secció "Calaix d'imatges" Bernat Calafat ofereix un article sobre Joana Aina Alcina Colom, la padrina del poble santamari, que va néixer a Ca'n Pedacet de Marratxinet l'any 1892. Diu, entre altres coses, que encara avui va "amb la seva vestimenta tradicional, el mocador negre pel cap i un mocador amb flocs sobre les espatlles, i els cabells entrunyellats amb un floquet negre a la coa. Es una imatge vivent de l'ahir...". Quan l'espai ens ho permeti reproduïrem el reportatge, prou interessant per a nosaltres.

* ARRAN, 43 (I-II 91). Delegació diocesana d'acció social.

* BRULL, 11 (I-II 91) Entre altres coses, aquesta revista de la Direcció Gral de Jovenut parla de les activitats per a joves durant les vacances de Pasqua. Les possibilitats són moltes. Interessats informau-vos a la nostra Redacció.

* BUTLLETÍ OFICIAL DEL PARLAMENT DE LES ILLES BALEARS, 112, 113 (II 91).

* DRETS HUMANS DE MALLORCA, 10 (I 91). Parla, sobretot, de racisme i emigració.

* EL MARTINET, 42 (II 91)

* FULL DOMINICAL, 5 a 8 (II 91)

* FULL INFORMATIU. PSM. 6 (I-II 91). Fa referència al

darrer congrés celebrat, el Xè, sota el lema *L'alternativa per Mallorca*. En una foto de la Diada de 1986 veim gent de la nostra contrada: Rafel Crespi i Tòfol Garau.

* INFORMATIU PIMEM, 59 (I 91) Nou comerç marratxiner adscrit a la federació Pimem és el Bar Moyans, de Sa Cabana.

* REVISTA DE FERRERIES, 198, 200, 201 (I II 91)

* RUBRICATA, Setmanari de Rubí, 1888 a 1891 (II 91)

* SOM AQUI, 9-10 (I 91). Butlletí del Projecte Home a Mallorca.

* VIDA MUNICIPAL, 6 (1990). Revista de la Conselleria adjunta a la presidència pels municipis de Balears.

B.-

PRECISAMENT AQUEST MES...

Fa 175 anys (març, 1816)

El superintendent de propis i arbitris del Regne, Nicolau Campaner, mana que el conductor de la comuna, Miquel Nadal, pagui al clavari Antoni Canyelles "Xesquet" el que deu per l'esmentada comuna.

A la vista d'un altre escrit del superintendent consideren que Gabriel Oliver, notari públic examinat per la vila de Marratxí i que resideix a Algaida, s'hauria de mudar al nostre poble.

En fa 100 (març, 1891)

Autoritzen el segon tinent de batle, Miquel Canyelles Santandreu, per donar la tirada de paret a la propietat de Vicenç Rosselló i Pizà, al nucli de Marratxí.

Antoni Crespi, primer tinent de batle, donarà la tirada a Josep Sureda i Serra per construir una casa i una cotxera en Es Pla de na Tesa.

El síndic Felip Crespi i Creus la donarà a una paret que Sebastià Serra i Mir vol construir en el seu corral de Sa Cabaneta.

El regidor Marçal Bestard la donarà per diverses obres als veïnats Joan Serra Carrió, Rafel Cloquell i Roca, Miquel Serra i Ramis i Joan Capó i Salvà.

Nomenen Miquel Mateu i Porcel per formar el padró de veïnats del municipi.

Davant el gran nombre de treballs extraordinaris que té la secretaria de l'Ajuntament creuen oportú nomenar un escriptent temporer. Acorden que serà el veïnat Francesc Barrera i Noceras; cobrarà dues pessetes de dieta per dia de feina consignades al capítol d'imprevists.

Acorden votar tres torns de prestació personal, tres de carros d'una junta i tres de carretons d'una cavalleria major i menor. Els jornals seran reduïbles per als qui els vulguin fer segons aquests preus:

Homes de 16 a 50 anys, sense impediment legal, a 75 cts.

Carros d'una junta, 3 ptes.

Carretons d'una cavalleria major, 2'25 ptes.

Carretons d'una cavalleria menor, 1'50 ptes.

El secretari interí de l'Ajuntament, Martí

Rubí, és comissionat per a la presentació dels quintos i la corresponent documentació.

En fa 75 (març, 1916)

Es sortegen els associats per formar la Junta Municipal. El resultat és:

Gabriel Sans Oliver i Jaume Rotger Mas, a Sa Cabaneta.

Jordi Llinàs Martorell i Francesc Serra Vich, a Pòrtol.

Pere Canyelles Bover i Antoni Jordà Pirelló, a Es Pla de na Tesa.

Miquel Jaume Ribas i Joan Pujol Sans, a Es Pont d'Inca.

Jordi Cabrer Pons i Francesc Frau Pizà, a Son Nebot.

Pere Serra Pizà, a Marratxí

Antoni Vich Serra, a Es Pou des Coll

L'empresa recaptadora del contingent provincial té expedient obert contra l'Ajuntament de Marratxí per la quota corresponent a l'any 1915. El consistori demana a l'empresa que suspengui el procediment de pressió i recarrec amb l'obligació d'ingressar durant els darrers tres trimestres d'enguany la quantitat corresponent a l'any passat.

La societat "Hermandad de socorros mútuos" està interessada en comprar una sèrie de números del nou cementiri i proposen que els facin una rebaixa. La petició és acceptada.

En fa 50 (març, 1941)

Han sembrat un pi a la plaça de Sa Cabaneta.

Permisos concedits per a construcció de cases de planta baixa: a Llorenç Jaume Pericàs, al c/ de santa Teresa. A Joan Frontera Palou, al c/ Mallorca. A Magdalena Nadal Malondra, al c/ Ramon Llull.

L'Ajuntament acorda adquirir 14 estampes oficials de la verge del Pilar per posar a les escoles del terme.

El governador civil mana que s'aturi la construcció d'una paret de ca'n Frontera, des Pont d'Inca, que ha estat denunciada per alguns veïnats que es senten perjudicats. El batle li remet una carta donant-li les explica-

Acorden cedir el cavall de l'Ajuntament a Rafel Munar Jaume, d'Es Pla de na Tesa, perquè no el poden mantenir. Aquell li donarà menjar, el podrà usar en feines agrícoles i l'haurà de deixar a l'Ajuntament quan hagin de transportar un mort i el fossor el vagi a cercar.

En fa 25 (març, 1966)

Aproven una proposta de suplement i habilitació de crèdits del pressupost municipal que puja 342.380 ptes.

Uns veïnats del c/ 18 de julio demanen que, aprofitant les obres d'asfaltat, arrabassin els pins d'aquell carrer perquè les arrels perjudiquen el sòl del carrer i les cases. La demanda és acceptada.

Permisos concedits: A Uralita per instal·lació i apertura de magatzems en el Km 6 de la carretera d'Inca; a Josep Juan Rosselló per legalitzar un magatzem de vidres en el c/ Pare Rigo; a SUMASA per instal·lar un magatzem de productes alimentaris en terrenys de Son Alegre, Km 7 de la carretera d'Inca; a Miquel Homar Cerdà per ampliar amb una secció envasadora el comerç de venda d'olis del c/ santa Caterina Thomàs; a Bartomeu Suau Riera per legalitzar la cimetiera situada en es Puig Blanc.

Uns veïnats d'Es Pont d'Inca sol·liciten la retolació d'un carrer amb el nom d'hermano Benildo, fundador de l'escola gratuïta de la Salle. Queda pendent de la resolució del Ple.

Permisos d'obres: a Maria Angels Sancho Verdaguer per construir vivenda subvencionada en el c/ Ca'n Domingo; a Gabriel Rotger Bibiloni per construir xalet en el c/ Jaume I; a Sebastià Servera Julià per construir magatzem a Ca'n Roig, de Son Nebot.

Biel

EN PORTADA

No s'ho devia pensar mai la repadrina que un dia sortiria damunt una revista; i manco que fos de Pòrtol mateix. Margalida Garau Canyelles, de ca'n Crosta, casada amb Joan Capó Salvà, de ca'n Calet, fotografiada darrera caseva pel seu nét devers l'any 31 o 32.

Hi escau fora mida esmentar que són les ombres de l'avior que guaiten, filosa inclosa.

*Informatiu
Cultural*

S'Escola Vella s/n
Pòrtol

C O L . L A B O R A D O R S: Maria Alloza, Pere Amengual i Bestard, Guillem Bosch i Roca, Xisco Busquets, Antoni Canyelles i Oliver, Rafel Crespí i Ramis, Pere Estelrich i Massutí, Antoni Pere Font, Pere Gil, Marisa Iglesias, Maria Magraner, Guillem Massot i Capó, Josep Massot i Muntaner, Jaume Miralles i Ferrando, Bonifaci Molada i Pradas, Davia Monzonís i Quail, Miquel Mut, Núria Nogareda, Melcion Puigserver i Canyelles, Antoni Roca i Jerez, Antoni Rubí i Gómez, Francesc Sáez i Isern, Vicenç Sastre i Arrom, Cristòfor Tries i Serra, Josep Antoni Triay, Jaume Tugores i Berga, Gabriel A. Vich i Martorell.

PORTADA: Padrina portolana filant, fotografia de Guillem Massot i Capó. (Vegeu p. 15)

CONSELL DE REDACCIÓ: Miquel Bosch i Auba, Rafel Creus i Frontera, Biel Muntaner i Muntaner, Joana Maria Matas i Alomar, Bernat Palou i Creus.

Imprès a Imatge 70

D.L.: PM 529/84

Nº 102, març 1991

Aquell temps!

Escola de Pòrtol en temps del mestre Albert Castell. Fa més de cinquanta anys. De dalt a baix i d'esquerra a dreta.

1a filera: x, x, Sebastià Bibiloni, Bernat Sureda, x, Sebastià "Coix", Antoni "Tiana", x, don Alberto, x, x, Jaume des Tancat(+), x.

Fila d'enmig: x, x, x, Mateu "Bessona", x, x, Joan "Poloni", Jaume Sastre, Tomeu "Torretes"(+), Martí Amengual de Ca'n Jaume, Miquel Castell, x, x.

Fila d'abaix: Joan Bestard "Pagès", Joan Ferrà "Canyar", Antoni Garau "Teresa", Jaume Frau "Coix"(+), Miquel Frontera "Pinet", Joan Moll, Bernat Amengual de Sa Penya, Biel "Porreta" (?), Sebastià Serra de sa Roca Llisa.

Fotografia gentilmente cedida per Joan Ferrà "Canyar" i Martí Canyelles, de Ca'n Jaume.